

بررسی راهکارهای کاهش غیبت، از دیدگاه دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی شهر کرد

معصومه دل آرام*: عضو هیأت علمی، گروه آموزشی مامایی، دانشکده‌ی پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی شهرکرد، شهرکرد، ایران.
فریبا اصفی: کارشناس ارشد مامایی، گروه آموزشی مامایی، دانشکده‌ی پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی شهرکرد، شهرکرد، ایران.
سهند شمسن: دانشجوی دامپزشکی، گروه آموزشی دامپزشکی، دانشکده‌ی دامپزشکی، دانشگاه شهرکرد، شهرکرد، ایران.

چکیده: در کلاس‌های درس تجربه اساتید به دانشجویان انتقال یافته و جهت عملی شدن این انتقال حضور مستمر دانشجویان در کلاس ضروری است. علی‌رغم انجام مطالعات متعدد در خصوص علل غیبت، راهکارهای کاهش آن بررسی نشده است. مطالعه‌ی حاضر با هدف تعیین راهکارهای کاهش غیبت در کلاس‌های درس نظری از دیدگاه دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد انجام شد. کلیه‌ی دانشجویان شاغل به تحصیل در نیم‌سال دوم ۹۴-۹۳، جامعه‌ی این پژوهش را تشکیل داده و در کل، ۴۰۱ نفر به روش تصادفی ساده از بین دانشجویان ترم ۲ به بعد، به تناسب تعداد دانشجویان هر مقطع و رشته، انتخاب و بررسی شدند. دانشکده‌ی پزشکی (۷۵ نفر)، پرستاری و مامایی (۱۸۲ نفر)، بهداشت (۳۲ نفر) و پیراپزشکی (۱۱۲ نفر). ابزار گردآوری اطلاعات، پرسشنامه‌ای محقق‌ساخته بود. تحلیل اطلاعات با استفاده از نرم‌افزار SPSS انجام و $P < 0.05$ سطح معناداری در نظر گرفته شد. میانگین نمرات داده شده به راهکارهای کاهش غیبت به ترتیب اهمیت عبارت بودند از: تسلط استاد بر مطالب تدریس شده (۴/۲۱±۱/۰۶)، توجه به یادگیری (۴/۱۹±۰/۹۷) و داشتن رفتار محترمانه با دانشجو (۴/۱۲±۰/۹۵)، شاد بودن جو کلاس (۴/۱۰±۱/۰۳)، تدریس مطالب اصلی به صورت کاربردی (۴/۰۵±۱/۰۳)، اهمیت دادن به حضور دانشجو (۴/۰۴±۰/۹۹)، استفاده از روشهای متنوع تدریس (۴/۰۳±۱/۰۲) و ارزشیابی مستمر (۴/۰۰±۱/۱۳). مهمترین راهکار پیشنهادی دانشجویان مربوط به استاد بود. در این راستا، تسلط بر مطالب تدریس شده و توجه به یادگیری دانشجویان، داشتن رفتار محترمانه، شاد کردن جو کلاس، تدریس مطالب اصلی به صورت کاربردی، اهمیت دادن به حضور دانشجو، استفاده از روشهای متنوع تدریس و ارزشیابی مستمر پیشنهاد می‌گردد.

واژگان کلیدی: راهکار کاهش غیبت، دیدگاه دانشجویان، درس نظری.

***نویسنده‌ی مسؤو**ل: عضو هیأت علمی، گروه آموزشی مامایی، دانشکده‌ی پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی شهرکرد، شهرکرد، ایران.

(Email: masoumehdelaram@yahoo.com)

مقدمه

۲۰۱۰). در یک مطالعه، اکثر دانشجویان وجود استرس، فن بیان ضعیف استاد، زمان نامناسب کلاس و کیفیت پایین مطالب درسی را دلیل غیبت خود ذکر کرده‌اند (فلمینگ و همکاران، ۲۰۱۴). در گزارش مطالعه‌ای آمده است که غیبت‌های غیر مجاز دانشجویان رشته‌ی پرستاری در کلاس‌های دروس نظری بیشتر از کلاس‌های بالینی بوده و علت اصلی غیبت در هر دو مورد مشکلات شخصی، خانوادگی و استرس بوده است (تیمینز و همکاران، ۲۰۰۲). از آنجایی که کلاس‌های دروس محل مناسبی برای انتقال تجربیات استادان به دانشجویان و درک بهتر مطالب درسی است و عدم حضور دانشجویان به یکی از بزرگترین مشکلات آموزشی در سال‌های اخیر در دانشگاه‌های علوم پزشکی تبدیل شده است و علی‌رغم انجام مطالعات متعددی در خصوص علل غیبت دانشجویان، راهکارهای کاهش غیبت از دیدگاه دانشجویان، مسأله‌ای بود که به‌نظر می‌رسید بررسی آن بتواند در جهت کاهش موارد غیبت کلاسی مؤثر واقع شود. لذا مطالعه‌ی حاضر با هدف "تعیین راهکارهای کاهش غیبت در کلاس‌های دروس نظری از دیدگاه دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد" انجام شد تا از طریق ارائه‌ی نتایج مطالعه، مسؤولان آموزشی بتوانند بر اساس راهکارهای پیشنهادی دانشجویان، حضور مؤثر آنان را در کلاس‌های دروس ارتقاء بخشند.

مواد و روش‌ها

جامعه‌ی این پژوهش توصیفی مقطعی را کلیه‌ی دانشجویان شاغل به تحصیل در رشته‌های مختلف در نیمسال دوم سال تحصیلی ۹۴-۹۳ در دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد تشکیل داده‌اند. در این بررسی تعداد ۴۰۱ نفر از دانشجویان دانشکده‌های پزشکی (۷۵ نفر)، پرستاری و مامایی (۱۸۲ نفر)، بهداشت (۳۲ نفر) و پیراپزشکی (۱۱۲ نفر) به روش تصادفی ساده از میان دانشجویان ترم دوم به بعد، به تناسب تعداد دانشجویان هر مقطع و هر رشته، انتخاب و مورد بررسی قرار گرفتند. معیارهای ورود به پژوهش، قرار داشتن در ترم ۲ تا ۸ و تمایل به شرکت در مطالعه بود. دانشجویان ترم یک و دانشجویان مهمان و انتقالی به‌علت شرایط خاص خود از مطالعه خارج شدند. حجم نمونه با سطح اطمینان ۹۵٪ و $d=0/05$ تعداد ۴۰۱ نفر برآورد شد. ابزار گردآوری اطلاعات، پرسشنامه‌ای محقق‌ساخته جهت سنجش متغیرهای فردی واحدهای مورد پژوهش و فرم راهکارهای پیشنهادی با مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت (از تأثیر بسیار زیاد تا بدون تأثیر) بود که راهکارهای کاهش غیبت را از دیدگاه دانشجویان مورد بررسی قرار می‌داد.

کلاس‌های دروس محل مناسبی برای انتقال تجربیات استادان به دانشجویان و درک بهتر مطالب درسی است. دانشجویانی که در کلاس حاضر می‌شوند و با استاد تعامل دارند، سعی می‌کنند رفتار، تصمیمات و اهداف آینده‌ی خود را از طریق همانندسازی با استاد و الگوبرداری از نقش‌های وی ارتقاء بخشند (دسالن و همکاران ۲۰۱۴). کسانی که حضور در کلاس را ضروری می‌دانند، اعتقاد دارند که کلاس دروس اطلاعات آن‌ها را افزایش می‌دهد، اندیشه‌ی آن‌ها را ارتقا می‌بخشد و در نگرش آنان تغییر ایجاد می‌کند (هورتون و همکاران، ۲۰۱۲). تحقیقات متعدد در این زمینه نشان داده است که حضور در کلاس دروس، می‌تواند باعث کاهش افت تحصیلی شده و عواملی مانند: روش تدریس نامناسب، غیر مفید بودن مطالب درسی، شلوغی کلاس‌های دروس، روش‌های سنتی اداره‌ی کلاس، عدم مشارکت دانشجویان در بحث‌کراری بودن سؤالات آزمون‌ها از جمله عوامل غیبت دانشجویان می‌باشند (دیان و همکاران، ۲۰۱۳). عدم حضور دانشجویان در کلاس‌های دروس نظری، یکی از مشکلات رو به افزایش سال‌های اخیر دانشگاه‌های علوم پزشکی بوده و برخی دانشجویان در صورت عدم اجرای حضور و غیاب، حتی یک بار هم سر کلاس حاضر نمی‌شوند (لیپس کومب و همکاران، ۲۰۱۰). هسته‌ی اصلی نظام آموزش پزشکی، یادگیرندگان می‌باشند که از طریق مشارکت فعالانه در فرایندهای تعلیم و تربیت به فرهیختگی دست می‌یابند و با کسب دانش و مهارت‌های لازم به آرایه‌ی خدمت به جامعه می‌پردازند (ایسن و همکاران، ؟). استاد نیز در نظام آموزش پزشکی از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است. ویژگی‌هایی مانند: تسلط استاد به مطالب درسی و قدرت بیان و توانایی انتقال، از مهم‌ترین ویژگی‌های استاد است که در ارتقای کیفیت یاددهی-یادگیری مؤثر است. عدم حضور در کلاس‌های دروس، محیط پویای یاددهی-یادگیری را مختل نموده و آنجا را به محیط کسالت‌آور و ناخوشایند تبدیل می‌نماید (سیلوا و همکاران، ۲۰۱۰). در مطالعه‌ای تدریس نامناسب استاد (سایرامانیام و همکاران، ۲۰۱۳) و در مطالعه دیگری عملکرد نامناسب اساتید و مشکلات آموزشی (وسی و همکاران، ۲۰۰۷) بیشترین تأثیر را در غیبت دانشجویان داشته‌اند. در مطالعه‌ی دیگری، دلایل اصلی غیبت از کلاس، مسافرت، نارضایتی از برنامه کلاسی و دلایل شخصی مطرح شده است (دویله و همکاران، ۲۰۰۸). مطالعه‌ی دیگری گزارش کرده است که مسائل مربوط به استاد همچون محتوای درسی ارائه شده و جذابیت سخنان استاد در افزایش میزان حضور دانشجویان در کلاس مؤثر است (لیپس کومب و همکاران،

تجزیه و تحلیل اطلاعات با نرم‌افزار SPSS (نسخه‌ی ۱۶) و استفاده از آمار توصیفی (میانگین، انحراف معیار و درصد) و آمار استنباطی (آزمون همبستگی پیرسون) انجام گرفت و سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ در نظر گرفته شد.

یافته‌ها

میانگین سن دانشجویان $22/21 \pm 4/69$ سال، حداقل سن ۱۸ و حداکثر آن ۴۹ سال بود. حدود ۸۱ درصد دانشجویان مؤنث و حدود ۱۹ درصد مذکر بودند. حدود ۸۲ درصد دانشجویان مجرد و حدود ۱۸ درصد متأهل بودند. ۶۴/۶ درصد دانشجویان بومی استان چهارمحال و بختیاری و ۳۵/۴ درصد غیر بومی بودند. راهکارهای پیشنهادی کاهش غیبت از نظر کل دانشجویان چهار دانشکده در جدول ۱ ارائه شده و نشان می‌دهد که دانشجویان اثربخشی تمام راهکارهای پیشنهادی را زیاد می‌دانند و در این میان راهکارهای مربوط به "استاد" از اهمیت بیشتری برخوردار هستند.

جهت تدوین فرم راهکارهای پیشنهادی، ابتدا یک مطالعه‌ی مقدماتی بر روی ۳۰ نفر از دانشجویان صورت گرفت و با یک سؤال با مضمون "راهکارهای پیشنهادی شما جهت کاهش غیبت کلاسی چیست؟" از آنها خواسته شد که راهکارهای مورد نظر خود را قید نمایند. سپس بر اساس پیشنهادات آنها فرمی با ۲۸ آیتم طراحی شد و جهت تعیین روایی به ۱۰ نفر از صاحب‌نظران داده شد و نظرات اصلاحی آنان در فرم اعمال گردید. جهت تأیید پایایی، فرم مورد نظر در اختیار تعداد ۲۱ نفر از دانشجویان قرار گرفت و با استفاده از آزمون ضریب آلفای کرونباخ، پایایی ابزار ۰/۹۳ تعیین شد. بخش اول پرسشنامه مربوط به ویژگی‌های فردی دانشجویان بود و بخش دوم آن راهکارهای کاهش غیبت دانشجویان را در کلاس‌های درس نظری از دیدگاه آنان بررسی می‌کرد. جمع‌آوری اطلاعات با هماهنگی واحد آموزش دانشکده‌ها در پایان نیمسال دوم ۹۳-۹۴ صورت گرفت و پژوهشگر شخصاً در تمام کلاس‌ها حضور یافت و اهمیت و اهداف پژوهش را برای دانشجویان توضیح داد و از آنها خواست که استاد و کلاس خاصی را مد نظر قرار نداده و به طور کلی به سؤالات پاسخ دهند.

جدول شماره ۱- اثربخشی راهکارهای کاهش غیبت دانشجویان از نظر کل دانشجویان ۴ دانشکده

ردیف	اثر بخشی راهکارهای کاهش غیبت	خیلی زیاد (%)	زیاد (%)	متوسط (%)	کم (%)	خیلی کم (%)
۱	تسلط او بر مطالب تدریس شده	۴۷/۴	۳۲/۷	۱۵	۱/۷	۳/۲
۲	فعالانه تدریس کردن استاد و توجه به یادگیری یا عدم یادگیری دانشجویان	۴۱/۴	۳۸/۴	۱۴/۲	۳/۲	۲/۷
۳	خوش اخلاقی بودن استاد ، داشتن رفتار محترمانه و استفاده از ادبیات مناسب در برخورد با دانشجو	۵۳/۶	۲۵/۹	۱۳/۲	۲/۷	۴/۵
۴	شاد بودن جو کلاس	۴۷/۱	۳۱/۹	۱۵/۲	۳	۲/۷
۵	تدریس مطالب درسی بصورت کاربردی و تلاش استاد در جذاب کردن آنها	۴۳/۹	۳۳/۹	۱۴/۵	۴	۳/۷
۶	تدریس مطالب اصلی درس و عدم پرداختن به مسائل حاشیه ای	۳۵/۶	۳۶/۲	۲۰/۷	۴/۵	۳
۷	منظم بودن استاد در تشکیل کلاس،انجام حضور و غیاب و اهمیت دادن به آن	۳۹/۹	۳۴/۲	۱۷/۲	۴/۵	۴/۲
۸	استفاده از روشهای متنوع و مطالب جدید در تدریس	۳۵/۶	۳۶/۲	۲۰/۷	۴/۵	۳
۹	پاسخ دادن استاد به سؤالات دانشجویان و برقراری ارتباط صحیح با آنان	۴۲/۴	۳۰/۹	۱۹/۵	۴	۳/۲
۱۰	ارزشیابی مستمر در طول ترم	۴۱/۴	۲۸/۲	۱۷/۵	۵	۸
۱۱	مشارکت دادن همه دانشجویان دختر و پسر در مباحث کلاسی	۳۴/۹	۳۱/۹	۲۰/۲	۷/۲	۵/۷
۱۲	برقراری نظم و انضباط در کلاس	۳۳/۲	۳۷/۷	۲۲/۷	۳/۵	۳
۱۳	امکان یاد داشت برداری در کلاس	۴۰/۵	۳۴/۲	۱۷	۴/۲	۴
۱۴	پیوستگی مطالب تدریس شده	۳۱/۴	۳۶/۷	۲۰/۲	۵/۷	۶
۱۵	ندادن جزوه آماده به دانشجو	۱۸/۲	۲۴/۷	۲۸/۲	۱۳	۱۶
۱۶	مشابه نبودن سؤالات امتحانی در نیمسال های مختلف	۳۰/۴	۳۲/۲	۲۵/۲	۵/۷	۶/۵
۱۷	برسیدن درس جلسه قبل از دانشجوی غایب	۲۷/۷	۲۵/۷	۲۳/۴	۱۳/۷	۹/۵
۱۸	محول کردن تدریس بخشهایی از مطالب درسی به دانشجویان	۲۵/۲	۲۹/۴	۲۹/۷	۶/۵	۹/۲
۱۹	آراستگی ظاهر استاد	۳۰/۹	۳۵/۲	۱۹/۲	۸/۷	۶
۲۰	استفاده از وسایل کمک آموزشی	۳۷/۴	۲۹/۸	۲۲	۴/۲	۶/۵
۲۱	افزایش اعتماد به نفس در دانشجو	۳۳/۲	۳۳/۴	۲۴/۲	۵/۲	۴
۲۲	کم کردن نمره برای هر جلسه غیبت	۳۰/۲	۲۱/۷	۲۳/۴	۱۱/۲	۱۳/۵
۲۳	کاهش ساعات مجاز غیبت دانشجو	۲۱/۹	۲۳/۹	۳۰/۲	۱۲/۷	۱۱/۲
۲۴	کاهش فاصله زمانی بین تمام شدن یک کلاس و شروع کلاس بعدی	۳۵/۲	۲۸/۵	۱۸/۳	۱۱	۷
۲۵	برگزاری جلسات کلاس فقط در ساعات صبح و اوایل هفته	۳۳/۲	۳۰/۵	۱۸/۵	۱۱	۶/۸
۲۶	تدریس یک درس توسط چنداستاد	۱۹/۷	۲۳/۴	۲۹/۴	۱۳/۵	۱۴
۲۷	مناسب بودن شرایط فیزیکی کلاس	۳۳/۷	۳۱/۴	۲۲/۲	۸	۴/۷
۲۸	برقراری مقرراتی در خوابگاه در جهت افزایش استراحت دانشجویان	۳۸/۴	۳۷/۷	۱۷/۷	۲/۵	۳/۷

است که میانگین نمرات مربوط به اساتید بالاتر از سایر آیت‌ها است (جدول ۲)

میانگین نمرات داده شده توسط دانشجویان به هر یک از راهکارهای پیشنهادی نیز در جدول ۲ ارائه شده و بیانگر آن

جدول شماره ۲ - میانگین نمرات متعلق به راهکارهای پیشنهادی کاهش غیبت دانشجویان از نظر کل دانشجویان چهار دانشکده

میانگین و انحراف معیار	میانگین و انحراف معیار	راهکارهای پیشنهادی کاهش غیبت
۴/۲۱±۱/۰۶	۴/۱۹±۰/۹۷	۱ تسلط او بر مطالب تدریس شده
۴/۱۹±۰/۹۷	۴/۱۲±۰/۹۵	۲ فعالانه تدریس کردن استاد و توجه به یادگیری یا عدم یادگیری دانشجویان
۴/۱۲±۰/۹۵	۴/۱۰±۱/۰۳	۳ خوش اخلاق بودن استاد، داشتن رفتار محترمانه و استفاده از ادبیات مناسب در برخورد با دانشجو
۴/۱۰±۱/۰۳	۴/۰۴±۰/۹۹	۴ شاد بودن جو کلاس
۴/۰۴±۰/۹۹	۴/۰۵±۱/۰۳	۵ تدریس مطالب درسی بصورت کاربردی و تلاش استاد در جذاب کردن آنها
۴/۰۵±۱/۰۳	۴/۰۴±۰/۹۹	۶ تدریس مطالب اصلی درس و عدم پرداختن به مسائل حاشیه ای
۴/۰۴±۰/۹۹	۴/۰۳±۱/۰۲	۷ منظم بودن استاد در تشکیل کلاس، انجام حضور و غیاب و اهمیت دادن به آن
۴/۰۳±۱/۰۲	۴/۰۰±۱/۱۳	۸ استفاده از روشهای متنوع و مطالب جدید در تدریس
۴/۰۳±۱/۰۲	۳/۹۵±۱/۰۳	۹ پاسخ دادن استاد به سؤالات دانشجویان و برقراری ارتباط صحیح با آنان
۴/۰۰±۱/۱۳	۳/۹۴±۰/۹۸	۱۰ ارزشیابی مستمر در طول ترم
۳/۹۵±۱/۰۳	۳/۷۹±۱/۱۳	۱۱ مشارکت دادن همه دانشجویان دختر و پسر در مباحث کلاسی
۳/۹۴±۰/۹۸	۳/۷۸±۱/۱۲	۱۲ برقراری نظم و انضباط در کلاس
۳/۷۹±۱/۱۳	۳/۷۶±۱/۱۵	۱۳ امکان یادداشت برداری در کلاس
۳/۷۸±۱/۱۲	۳/۷۴±۱/۱۴	۱۴ پیوستگی مطالب تدریس شده
۳/۷۶±۱/۱۵	۳/۴۹±۱/۲۸	۱۵ ندادن جزوه آماده به دانشجو
۳/۷۴±۱/۱۴	۳/۴۴±۱/۳۷	۱۶ مشابه نبودن سؤالات امتحانی در نیمسال های مختلف
۳/۴۹±۱/۲۸	۳/۱۷±۱/۳۱	۱۷ پرسیدن درس جلسه قبل از دانشجوی غایب
۳/۴۴±۱/۳۷	۳/۱۲±۱/۰۱	۱۸ محول کردن تدریس بخشهایی از تدریس به دانشجویان
۳/۱۷±۱/۳۱	۳/۰۸±۰/۹۵	۱۹ آراستگی ظاهر استاد
۳/۱۲±۱/۰۱	۳/۰۰±۰/۹۹	۲۰ استفاده از وسائل کمک آموزشی
۳/۰۸±۰/۹۵	۳/۳۳±۱/۲۶	۲۱ افزایش اعتماد به نفس در دانشجو
۳/۰۰±۰/۹۹	۳/۷۲±۱/۲۱	۲۲ کم کردن نمره برای هر جلسه غیبت
۳/۳۳±۱/۲۶	۳/۲۵±۱/۳۱	۲۳ کاهش ساعات مجاز غیبت دانشجو
۳/۷۲±۱/۲۱	۳/۲۲±۱/۲۹	۲۴ کاهش فاصله زمانی بین تمام شدن یک کلاس و شروع کلاس بعدی
۳/۲۵±۱/۳۱	۳/۸۳±۱/۱۵	۲۵ برگزاری جلسات کلاس فقط در ساعات صبح و اوایل هفته
۳/۲۲±۱/۲۹	۴/۰۴±۰/۹۹	۲۶ تدریس یک درس توسط چنداستاد
۳/۸۳±۱/۱۵		۲۷ مناسب بودن شرایط فیزیکی کلاس
۴/۰۴±۰/۹۹		۲۸ برقراری مقرراتی در خوابگاه در جهت افزایش استراحت دانشجویان

دانشکده‌ی محل تحصیل و معدل دانشجویان با راهکارهای پیشنهادی آنها جهت کاهش غیبت کلاسی وجود نداشت.

ارتباط معناداری بین متغیرهای فردی واحدهای مورد پژوهش مانند: سن، جنسیت، وضعیت تأهل، بومی بودن،

بحث

هدف اصلی این پژوهش تعیین راهکارهای کاهش غیبت دانشجویان در کلاس‌های درس نظری از دیدگاه دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد بود. در این رابطه، یافته‌های پژوهش نشان داد که از نظر کل دانشجویان چهار دانشکده، راهکار تسلط استاد بر مطالب تدریس شده، مهمترین عاملی است که در کاهش غیبت آنان مؤثر است. مطالعه‌ای گزارش کرده است که بیشتر دانشجویان تسلط و قدرت بیان استاد را در تدریس مهمترین دلیل حضور خود در کلاس می‌دانند (دسالن و همکاران، ۲۰۱۴). یافته‌های مشابهی در یک مطالعه‌ی دیگر گزارش شده است (میلیس و همکاران، ۲۰۰۹). مطالعه‌ای گزارش کرده است که مهمترین عامل افزایش حضور دانشجویان در کلاس‌های درس، ویژگی‌های استاد همچون نحوه‌ی ارائه درس و جذابیت سخنان او بوده است (لیپس کومب و همکاران، ۲۰۱۰). در مطالعه‌ی دیگری تسلط استاد روی موضوع درسی مهمترین عامل مؤثر بر حضور دانشجویان در کلاس بوده است (ماتیک و همکاران، ۲۰۰۷) که یافته‌های تمامی این مطالعات با یافته‌های مطالعه‌ی حاضر همسو بوده است و نشان می‌دهد که یک مدرس جهت مسلط بودن بر تدریس لازم است مطالعه‌ی دائم و مستمر داشته باشد. در مطالعه‌ی حاضر راهکار مهم دیگری که اکثریت دانشجویان آن را در کاهش غیبت مؤثر می‌دانستند، تدریس فعالانه استاد در کلاس و توجه به یادگیری یا عدم یادگیری دانشجویان بود. مناسب بودن روش تدریس استاد در مطالعات دیگری نیز گزارش شده است (چن، ۲۰۰۹؛ میلیس و همکاران، ۲۰۰۹) که با نتایج مطالعه‌ی حاضر همسو می‌باشند. خوش‌اخلاق بودن استاد و برخورد گرم و صمیمانه او با دانشجو، راهکار دیگری بود که حدود ۸۰ درصد دانشجویان چهار دانشکده اهمیت آن را در کاهش غیبت زیاد گزارش کردند. در مطالعه‌ای گزارش شده است که برخورد گرم و صمیمانه استاد با دانشجو یکی از مهمترین ویژگی‌های استاد است (دسالن و همکاران، ۲۰۱۴) که با یافته‌های مطالعه‌ی حاضر هم‌راستاست. در مطالعه‌ی حاضر، شاد بودن جو کلاس راهکار مهم دیگری بود که ۷۹ درصد دانشجویان نقش آن را در کاهش غیبت زیاد گزارش کردند. اگرچه نقش این عامل به‌طور مستقیم در مطالعات دیگر بررسی نشده، اما در مطالعه‌ای ایجاد انگیزه در دانشجویان توسط اساتید، بیشترین نقش را در حضور دانشجویان داشته است. در این مطالعه همچنین گزارش شده که لازم است اساتید فعالیت‌های کلاسی را در یک حالت زنده و شاداب نگهدارند و با ایجاد تنوع در فعالیت‌های کلاسی، توجه فراگیران را به

یادگیری مطالب درسی جلب کنند (سناد و همکاران، ۲۰۱۵). در این رابطه مطالعه‌ای گزارش کرده است که اهمیت دادن اساتید به حضور دانشجویان در کلاس و جذاب کردن مطالب درسی برای آنان از مهمترین عوامل انگیزشی شرکت در کلاس‌های درسی است (گومپ، ۲۰۰۴). در مطالعه‌ی حاضر، تدریس مطالب درسی به‌صورت کاربردی و تلاش استاد در جذاب کردن آنها، راهکار دیگری بود که اکثریت دانشجویان چهار دانشکده آن را به‌طور مؤثری در کاهش غیبت کلاسی دخیل می‌دانستند. مطالعه‌ای که حضور دانشجویان پزشکی را در کلاس‌های درس بررسی کرده، گزارش کرده است که کاربرد مطالب ارائه شده در کلاس درس نظری در بالین بیمار، عاملی است که میزان تداوم حضور مؤثر دانشجویان را در کلاس‌های درس تعیین می‌کند (ماتیک و همکاران، ۲۰۰۷). در مطالعه‌ای که بر روی دانشجویان بالینی دندانپزشکی انجام شده، گزارش شده است که بیان تجربه‌های کلینیکی استاد و مشخص بودن ارتباط بین محتوای نظری تدریس شده و فعالیت‌های بالینی، عوامل مهمی هستند که از عمده‌ترین اصول یادگیری بزرگسالان به حساب می‌آیند (فرزانی پور و همکاران، ۲۰۱۱). این یافته در مطالعه‌ی دیگری نیز مورد تأیید قرار گرفته است (لیپس کومب و همکاران، ۲۰۱۰) که همگی در راستای یافته‌های پژوهش حاضر می‌باشند. تدریس مطالب اصلی درس و عدم پرداختن به مسایل حاشیه‌ای توسط استاد، راهکار مهم دیگری بود که حدود ۷۲ درصد دانشجویان اهمیت آن را در کاهش غیبت زیاد گزارش کردند. اگرچه این یافته در بررسی‌های دیگر مورد مطالعه قرار نگرفته است، اما به‌نظر می‌رسد که توجه اساتید به مطالب اصلی درس آنها را قادر می‌سازد که به مطالب خود انسجام بخشیده و تمام محتوای درس را در مدت زمان تعیین شده تدریس نمایند. در مطالعه‌ی حاضر، منظم بودن استاد در تشکیل کلاس، انجام حضور و غیاب و اهمیت دادن به آن، راهکار پیشنهادی دیگری بود که توسط بیشتر دانشجویان گزارش شد. یافته‌های یک مطالعه گزارش کرده است که در صورت عدم انجام حضور و غیاب توسط استاد، احتمال غیبت دانشجویان به میزان زیادی افزایش می‌یابد (دسالن و همکاران، ۲۰۱۴). مطالعه‌ی دیگری گزارش کرده است که جهت تداوم حضور دانشجویان پرستاری در کلاس‌های درس نظری باید کنترل و پایش دقیقی روی حضور و غیاب آنها انجام شود (تیمینز و همکاران، ۲۰۰۲) که نتایج همه‌ی این مطالعات با یافته‌های مطالعه‌ی حاضر هم‌راستا می‌باشد. راهکار دیگری که اکثریت دانشجویان آن را در کاهش غیبت مؤثر می‌دانستند، برقراری مقرراتی در

حیطه‌ی استاد، برنامه‌ریزی آموزشی، شرایط فیزیکی کلاس و شرایط خوابگاه خلاصه کرد که در این بین بیشترین سهم را حیطه‌ی "استاد" به خود اختصاص داد. در این حیطه تسلط استاد بر مطالب تدریس شده، تدریس فعالانه و توجه به یادگیری و عدم یادگیری دانشجویان، برخورد مناسب با دانشجو، شاد کردن جو کلاس، تدریس مطالب به صورت کاربردی و جذاب کردن آنها برای دانشجو، تمرکز روی مطالب درسی و عدم حاشیه‌پردازی، انجام حضور و غیاب، رفتار محترمانه استاد با دانشجو و ارزشیابی مستمر در طول ترم، مهمترین راهکارهای پیشنهادی دانشجویان بودند و سایر راهکارها بعد از این‌ها قرار داشتند. در حیطه‌ی "برنامه‌ریزی آموزشی و حیطه‌ی شرایط فیزیکی" اهمیت بیشتر راهکارهای پیشنهادی در حد متوسط بود. در حیطه‌ی "شرایط خوابگاه"، برقراری مقرراتی در خوابگاه در جهت افزایش استراحت دانشجویان نیز راهکاری پیشنهادی مهمی بود که اهمیت آن از نظر اکثر دانشجویان زیاد گزارش شد.

نتیجه‌گیری

مهمترین راهکار پیشنهادی دانشجویان جهت کاهش غیبت کلاسی مربوط به عملکرد استاد بود. در راستای تحقق یافتن این راهکار، تسلط او بر مطالب تدریس شده، توجه به یادگیری یا عدم یادگیری دانشجویان، داشتن رفتار محترمانه و استفاده از ادبیات مناسب در برخورد با دانشجو، شاد کردن جو کلاس، تدریس مطالب درسی به صورت کاربردی و تلاش در جهت جذاب کردن آنها برای دانشجو، تمرکز روی مطالب اصلی درس و مطرح نکردن مسائل حاشیه‌ای، منظم بودن در تشکیل کلاس، انجام حضور و غیاب و اهمیت دادن به آن و ارزشیابی مستمر در طول ترم پیشنهاد می‌گردد. تعیین راهکارهای کاهش غیبت کلاسی از دیدگاه دانشجویان که برای اولین بار در کشور مورد مطالعه قرار گرفته، نقطه‌ی قوت و انجام پژوهش تنها در یک دانشگاه که توانایی تعمیم نتایج را محدود می‌سازد، نقطه‌ی ضعف مطالعه‌ی حاضر می‌باشد.

تشکر و قدردانی

این مقاله حاصل طرح تحقیقاتی شماره‌ی ۱۸۶۲ بود که در تاریخ ۹۴/۳/۳۱ در دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد تصویب شد. بدینوسیله از معاونت محترم پژوهشی دانشگاه برای حمایت مالی طرح و همچنین کلیه‌ی دانشجویانی که در انجام پروژه همکاری کردند، صمیمانه تشکر و قدردانی می‌گردد.

خوابگاه دانشجویی بود در این جهت که دانشجویان بتوانند در محیط خوابگاه استراحت و خواب کافی داشته باشند و در روز بعد با انرژی کافی سر کلاس درس حاضر شوند. در مطالعات دیگر به این موضوع پرداخته نشده است، اما تجربه نشان می‌دهد که زندگی در خوابگاه و اتاق‌های چند نفره باعث می‌شود، دانشجویان تا پاسی از شب بیدار بمانند و صبح روز بعد به علت خستگی و بی‌خوابی در کلاس درس حاضر نشوند. استفاده از روش‌های متنوع و مطالب جدید در تدریس نیز راهکار دیگری بود که ۷۳/۵ درصد شرکت‌کنندگان آن را در کاهش غیبت مؤثر می‌دانستند. محققین گزارش کرده است که در تدریس یک معلم، تسلط داشتن بر مطالب درسی یعنی همان علم معلم و داشتن ذوق و سلیقه و ابتکار در انتقال مفاهیم یعنی هنر معلم دو عامل مهمی هستند که فنون مختلف تدریس را نشان می‌دهند (میلیس و همکاران، ۲۰۰۹). رفتار محترمانه‌ی استاد با دانشجو و استفاده از ادبیات مناسب در برخورد با او هم از راهکارهایی بود که توسط ۷۳ درصد دانشجویان گزارش شد. این راهکار که در مطالعات دیگر به آن پرداخته نشده است، می‌تواند به‌عنوان یک پیشنهاد به اساتید مدنظر قرار گیرد. ارزیابی مستمر دانشجو در طول نیمسال تحصیلی راهکار دیگر پیشنهادی بود که حدود ۷۰ درصد شرکت‌کنندگان آن را در کاهش غیبت مؤثر می‌دانستند. یافته‌های مشابهی در یک مطالعه دیگر گزارش شده است (ویتمن و همکاران، ۲۰۱۲). در ارزیابی مستمر نقاط قوت و ضعف دانشجویان مشخص شده و بازخورد مناسب به آنان داده می‌شود و این شرایط باعث می‌شود که دانشجو به فردی فعال و محقق تبدیل شود که در این حالت حضور در کلاس درس نیز افزایش می‌یابد. در مطالعه‌ی حاضر، مشارکت دادن دانشجویان در مباحث درسی هم راهکاری بود که ۷۱ درصد شرکت‌کنندگان آن را در حضور فعال در کلاس مؤثر می‌دانستند. در مطالعه‌ی گزارش شده است که اگر اساتید دانشجویان را در مباحث درسی درگیر کرده و آنها را در مباحث شرکت دهند، از موارد غیبت آنان کاسته خواهد شد (هورتون و همکاران، ۲۰۱۴). یافته‌های مشابهی در یک مطالعه‌ی دیگر گزارش شده است (میلیس و همکاران، ۲۰۱۵). در این رابطه مطالعه‌ی دیگری می‌نویسد که دانشجویان را به شرکت‌کنندگان فعال تبدیل کنید و آنان را در همه‌ی مراحل تدریس مشارکت دهید. با انجام این کار دانشجو سعی می‌کند که تجارب یادگیری خود را بازسازی کرده و آنها را نهادینه کند (آورامو و همکاران، ۲۰۱۳). در یک جمع‌بندی کلی می‌توان راهکارهای کاهش غیبت از دیدگاه دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد را در چهار

Horton, DM, Wiederman, SD, Saint, DA 2012, Assessment outcome is weakly correlated with lecture attendance: influence of learning style and use of alternative materials, *Advances in physiology education*, Vol.36, No.2, Pp.108-115.

Horton, ER, Morin, A, Pervanas, HC, et al 2014, A Novel Structured Format for Engaging Pharmacy Students in Bioethics Discussions, *American journal of pharmaceutical education*, Vol.78, No.9, Pp.171.

Lipscomb, M, Snelling, PC 2010, Student nurse absenteeism in higher education: An argument against enforced attendance, *Nurse education today*, Vol.30, No.6, Pp.573-578.

Mattick, K, Crocker, G, Bligh, J 2007, Medical student attendance at non-compulsory lectures. Advances in health sciences education, *theory and practice*, Vol.12, No.2, Pp. 201-210.

Mattick, K, Knight, L 2007, High-quality learning: harder to achieve than we think? *Medical education*, Vol.41, No.7, Pp.638-644.

Millis, RM, Dyson, S, Cannon, D 2009, Association of classroom participation and examination performance in a first-year medical school course, *Advances in physiology education*, Vol.33, No.3, Pp. 139-243.

Mills, LM, Rhoads, C, Curtis, JR 2015, Medical Student Training On Code Status Discussions: How Far Have We Come? *Journal of palliative medicine*, Nov 20. [Epub ahead of print].

Saad, ST, Carvalho, HF 2015, Motivating medical students to learn basic science concepts using chronic myeloid leukemia as an integration theme, *Revista brasileira de hematologia e hemoterapia*, Vol.37, No.1, Pp.63-66.

Silva, ET, Nunes Mde, F, Queiroz, MG, et al 2010, Factors influencing students' performance in a Brazilian dental school, *Brazilian dental journal*, Vol.21, No.1, Pp. 80-86.

References

Avramov, P, Avramov, M, Jukovic, M, et al 2013, Virtual simulation as a learning method in interventional radiology, *Medicinski pregled*, Vol.66, No.7-8, Pp.335-340.

Chan, WP 2009, Assessment of medical students' knowledge retention in a diagnostic radiology course: lecture attendees versus absentees, *Annals of the Academy of Medicine*, Vol.38, No.3, Pp. 237-239.

Deane, RP, Murphy, DJ 2013, Student attendance and academic performance in undergraduate obstetrics/gynecology clinical rotations, *Jama*, Vol.310, No.21, Pp. 2282-2288.

Desalegn, AA, Berhan, A, Berhan, Y 2014, Absenteeism among medical and health science undergraduate students at Hawassa University, Ethiopia, *BMC medical education*, Apr 14;14:81. doi: 10. 1186/1472-6920-14-81.

Doyle, L, O'Brien, F, Timmins, F, et al 2008, An evaluation of an attendance monitoring system for undergraduate nursing students, *Nurse education in practice*, Vol.8, No.2, Pp. 129-132.

Eisen, DB, Schupp, CW, Isseroff, RR, et al 2015, Does class attendance matter? Results from a second-year medical school dermatology cohort study, *International journal of dermatology*, Vol.54, No.7, Pp. 807-816.

Farzianpour, F, Monzavi, A, Yassini, E 2011, Evaluating the quality of education at dentistry school of tehran university of medical sciences, *Dental research journal*, Vol.8, No.2, Pp.71-79.

Fleming, N, Amies Oelschlager, AM, Browner-Elhanan, KJ, et al 2014, Resident education curriculum in pediatric and adolescent gynecology: the short curriculum, *Journal of pediatric and adolescent gynecology*, Vol.27, No.2, Pp. 117-120.

Gump, SE 2004, Daily class objectives and instructor's effectiveness as perceived by students, *Psychological reports*, Vol.94, No. 3 Pt 2, Pp.1250-1252.

Vessey, JA, Sherwood, JJ, Warner, D, et al 2007, Comparing hand washing to hand sanitizers in reducing elementary school students' absenteeism, *Pediatric nursing*, Vol.33, No.4, Pp. 368-372.

Wittmann, M, Boehm, O, Thiessen, N, et al 2012, [Student evaluation of anesthesiological teaching: steering instrument of a continuous improvement process], *Der Anaesthetist*, Vol.61, No.7, Pp.588-590.

Subramaniam, B, Hande, S, Komattil, R 2013, Attendance and achievement in medicine: investigating the impact of attendance policies on academic performance of medical students, *Annals of medical and health sciences research*, Vol.3, No.2, Pp. 202-205.

Timmins, F, Kaliszer, M 2002, Absenteeism among nursing students - fact or fiction? *Journal of nursing management*, Vol.10, No.5, Pp. 251-264.

Timmins, F, Kaliszer, M 2002, Attitudes to absenteeism among diploma nursing students in Ireland - an exploratory descriptive survey, *Nurse education today*, Vol.22, No.7, Pp.578-588.

The Study of Strategies to Reduce Absence from Viewpoints of Students in Shahrekord University of Medical Sciences

Masoumeh Delaram^{1,*}

Fariba Asefi²

Sahand Shams³

¹Faculty Member, Department of Midwifery, School of Nursing and Midwifery, Shahrekord University of Medical Sciences, Shahrekord, Iran.

²M.Sc in Midwifery. Department of Midwifery, School of Nursing and Midwifery, Shahrekord University of Medical Sciences, Shahrekord, Iran.

³ Veterinary Student, Faculty of Veterinary Medicine, Shahrekord University, Shahrekord, Iran.

Abstract: The experience of teachers is transferred to students in the classroom; and for the implementation of this, the continuous presence of students is necessary. Despite the numerous studies on the causes of absence, the strategies of its reduction have not been investigated. Hence, the aim of this study was to determine the strategies reducing the absenteeism in theoretical classes from the viewpoints of students in Shahrekord University of Medical Sciences. The population of this study consisted of all students studying in the second semester in 2016-2015 and just 401 students from Medical (n=75), Nursing and Midwifery (n=182), Health (n=32) and Paramedical (n=112) schools were randomly selected in proportion to the number of students in each school and field of study. The research involved collecting data from a researcher-made questionnaire. Then, data analysis were performed with SPSS and $P < 0.05$ was considered significant. Mean scores given to strategies for reducing the absenteeism in order of importance were: mastery of teacher on the course content (4.21 ± 1.06), awareness of student learning (4.19 ± 0.97), having respectful behavior (4.12 ± 0.95), cheerful class atmosphere (4.10 ± 1.03), teaching main contents for application (4.05 ± 1.03), giving importance to students' attendance (4.04 ± 0.99), utilizing a variety of teaching methods (4.03 ± 1.02), and continuous evaluation (4.00 ± 1.13); finally, the main proposed strategy of students was related to teacher. To fulfill this strategy, mastery of the course content, awareness of student learning, respectful behavior, cheerful class atmosphere, teaching the main contents for application, giving importance of students' attendance, use a variety of teaching methods, and continuous evaluation are suggested.

Keywords : The Strategies for Reducing of Absenteeism, The Viewpoints of Students, Theoretical Classes.

***Corresponding author:** Faculty Member, Department of Midwifery, School of Nursing and Midwifery, Shahrekord University of Medical Sciences, Shahrekord, Iran.

Email: masoumehdelaram@yahoo.com